

Компанець Є.М.,

аспірант НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України

ДИСКУСІЙНІ ПИТАННЯ ПОДІЛУ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ НА РОЗДІЛИ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ПІДСТАВІ УГОД

Ефективний захист прав інтелектуальної власності за мінімальний строк – мета кожного правовласника. Одним з інструментів досягнення такої мети в кримінальному судочинстві є інститут провадження на підставі угод. Статистика свідчить про активне використання угод в слідчій та судовій практиці, оскільки вони є альтернативним способом вирішення карно-правових конфліктів у спрощеному порядку. Цілком природно, що новели зіштовхуються з проблемами на практиці та потребують вирішення. Про необхідність удосконалення даного інституту свідчать дослідження науковців, в т.ч. на дисертаційному рівні [5; 6], навчально-наочний посібник Генеральної прокуратури України, узагальнення ВССУ [2], постанова Пленуму ВССУ "Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод" від 11.12.15 р. № 13 [3].

Провадження на підставі угод активно використовується і під час захисту прав інтелектуальної власності, однак в даній категорії злочинів є свої особливості та проблемні питання, що зумовлені:

- розміщенням статей, які передбачають кримінально-правову охорону прав інтелектуальної власності (далі - ПІВ), у різних розділах Особливої частини ККУ;
- правовою природою публічного\приватного обвинувачення щодо різних або одних і тих же об'єктів ПІВ, що в свою чергу обумовлює необхідність чіткого визначення об'єкту посягання (суспільні чи приватні інтереси) та правильної кваліфікації вчиненого діяння.

Формальне розміщення статей, які передбачають кримінально-правову охорону ПІВ у різних розділах Особливої частини ККУ зумовило різні підходи до реалізації інституту угод. Незважаючи на ідентичний родовий об'єкт (ПІВ), злочини за ст. 176,177 розміщені в Розділі V "Злочини проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина", а злочини за ст.203-1, 229, 231, 232 в Розділі VII "Злочини у сфері господарської діяльності". Можливо такий розподіл вплинув на віднесення в КПКУ 2012 р. злочинів за ч.1 ст. 176, ч.1 ст. 177, ст. 203-1, 229, 231, 232 ККУ до приватного обвинувачення (ч. 1 ст. 474 КПКУ), а за ч. 2,3 ст. 176, ч. 2,3 ст. 177 до публічного і це мало би сприяти чіткому вибору певного виду угоди.

Відомо, що застосування норм кримінального права відбувається в нерозривному взаємозв'язку з нормами кримінального процесуального права. Ще І.Я. Фойницький відмічав, що шляхи правового встановлення істини у кримінальному процесі повинні бути врегульовані особливістю процесуальних відносин. Вони повинні не підміняти, а лише доповнювати загальні логічні начала [7, с. 8].

У зв'язку з наведеними вище особливостями виникають дискусійні/проблемні питання і суперечлива судова практика, які не сприяють єдності правозастосування в даній категорії справ, що можливо проілюструвати на окремих прикладах.

За результатами вивчення низки вироків з Єдиного реєстру судових рішень за ч. 1 ст. 176, 203-1, 229 ККУ на основі суб'єктного критерію завдання шкоди приватним інтересам в більшості з них необхідно констатувати вірне обрання виду угоди (про примирення), оскільки шкода завдана приватним правам потерпілого. Однак у справі № 711/2061/14-к [9] по обвинуваченню особи за ч. 2 ст. 203-1 ККУ (приватне обвинувачення) вироком затверджено угоду про визнання винуватості.

Даний приклад ілюструє нерозуміння слідчим, прокурором та судом об'єктів посягання та їх взаємозв'язку: 1. Суспільний інтерес - регламентований порядок здійснення господарської діяльності з продажу дисків. 2. Приватний інтерес - авторське право. Приклад ускладнюється тим, що у вирокі по багатоепізодній справі перелічуються назви аудіовізуальних творів які, без сумніву, охороняються авторським правом, тобто наявний як суб'єкт права – потерпілий, так і ознаки іншого пов'язаного злочину – порушення авторських прав (ст.176 ККУ). Не встановлення потерпілих свідчить про поверхневість досудового розслідування, що призвело до неможливості відновлення їх прав. Прокурор та суд не перевірили вид обраної угоди та затвердили наявну, а тому, на нашу думку, вирок не може вважатися законним.

Кардинально інша ситуація у справі № 765/3456/13-к [10] по обвинуваченню особи за ч. 2 ст. 176 ККУ (публічне обвинувачення), де було затверджено угоду про примирення. Об'єкт посягання – приватне (авторське) право. На даному прикладі показано, що дотримання формальних вимог ч. 3 ст. 469 КПКУ (злочин середньої тяжкості, відсутність майнових претензій з боку потерпілого) дозволяє застосувати угоду, нетипову для публічного обвинувачення, в якій виконання перелічених вище умов превалює над змістом права. Однак враховуючи те, що потерпілий відмовився від заявленого позову, необхідно констатувати, що реалізація засобів кримінальної репресії обумовлена (залежить) від потерпілого.

На відміну від попередньої, у справі № 688/2067/15-к [11] вироком затверджено угоду про примирення за ч.1, 2 ст. 176 ККУ. Слід звернути увагу, що частини зазначеної статті віднесені до різних форм обвинувачення (приватне і публічне), за тяжкістю злочини також різні (невеликої та середньої тяжкості). Формальні умови ч. 4 ст. 469 КПКУ до угоди про

примирення дотримано, права потерпілого відновлено в т.ч. шляхом відшкодування шкоди. В даній справі наявне співвідношення приватного і публічного інтересів. Елемент публічності реалізований державою при обранні покарання на підставі ст. 70 ККУ - шляхом складання покарань за ч.1 і 2.

Особливо цікавою для аналізу є справа № 462/2713/18 [8]у зв'язку з багатоепізодним порушенням авторських прав 5-ти правовласників, кожному з яких завдано збитків на суму 1220198 грн. Суд затвердив угоду про визнання винуватості за ч. 2 ст. 176 ККУ, задовольнив цивільні позови на загальну суму більше 6 млн. грн. та призначив покарання – мінімальну санкцію (штраф 17 тис. грн.).З першого погляду в даній справі кожна з сторін отримала позитивний результат: порушник - мінімальний штраф за вчинення злочину середньої тяжкості, прокурор - економію часу на судовий розгляд та швидке надходження штрафу до бюджету, потерпілі відносно швидке відновлення порушених прав. Однак обрання в даній справі угоди про визнання винуватості виглядає суперечливим, оскільки:

- з одного боку не виконано одну з вимог ч. 4 ст. 469 КПКУ ...шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам,

- з іншого, дотримано вимогу виключного випадку за якого допускається укладання такої угоди - надання всіма потерпілими згоди на укладення угоди.

Зважаючи на зазначене вбачається за необхідне також детально дослідити питання наявності чи відсутності підстав для відмови в укладанні угоди, визначених в ч. 7 ст. 474 КПКУ, а саме:

1. Чи правильна правова кваліфікація правопорушення? Очевидно, що за ознакою повторності кваліфікація вірна, однак розмір завданих збитків більш ніж у тисячу разів перевищує н.м.д.г, що вказує на ознаки більш тяжкого злочину (за ч. 3). Думка автора підтверджується вироком у справі № 522/6406/17 [12], в якій за аналогічних фактичних обставин, потерпілих, їх представника та значно менших збитків, злочин було кваліфіковано за ч. 3ст. 176 ККУ. Кваліфікація напряму пов'язана з наступною підставою;

2. Чи відповідають умови угоди інтересам суспільства? Мінімальний штраф за ч. 2 ст. 176 ККУ – 17 тис. грн, а за ч. 3 –34 тис. грн. Якщо кваліфікація невірна, бюджетом недоотримано штрафу розмірі 17 тис. грн, що явно суперечить інтересам суспільства.

В п.12 постанови Пленуму ВССУ [3] визначено "У випадку вчинення особою декількох кримінальних правопорушень сторони угоди попередньо мають узгодити (визначити) міру покарання за кожне вчинене суспільно небезпечне діяння, остаточну (сукупну) міру покарання..."

Як було згадано вище, порушено права 5-ти різних юридичних осіб, злочини вчинені неодноразово і за наступний злочин передбачено новий за своєю змістом склад злочину, що дає підстави стверджувати про наявність сукупності злочинів. На думку автора, принцип складання покарань мав би бути реалізований не лише щодо вчинених злочинів (як у справі №

688/2067/15-к), а й з врахуванням порушення прав кожного правовласника. Натомість сторонами узгоджено один мінімальний штраф.

В розглянутому аспекті слід погодитись з Андрушко П.П. [4, с. 15] про необхідність доповнення норм ККУ стосовно порядку призначення покарання на підставі угод та запровадження чітких орієнтирів для правозастосувачів.

3. Визнання порушником та задоволення судом позовів на суму більш 6 млн. грн. не виключає неможливість виконання зобов'язань обвинуваченим. Саме тому питанню підтвердження майнового стану\платоспроможності порушника прокурор і суд мали би приділити особливої уваги.

Слід погодитись з автором Узагальнень ВССУ [2] де констатовано, що недоліки здійснення кримінального провадження на підставі угод "передусім пов'язані з недостатністю досвіду застосування положень КПКУ, відсутності єдиних підходів до вирішення питань в цій категорії проваджень, неправильного тлумачення чинного законодавства і, як наслідок, його неправильним застосування судьями, слідчими, прокурорами".

Аналіз наведених прикладів вказує на низку дискусійних питань, які потребують вирішення шляхом узагальнення судової практики, а в перспективі - реформування законодавства, зокрема:

- унормування балансу суспільних та приватних інтересів;
- конкретизації критеріїв для обрання виду угоди стосовно злочинів проти інтелектуальної власності;
- об'єднання всіх злочинів проти інтелектуальної власності в один розділ ККУ "Злочини проти інтелектуальної власності";
- доопрацювання порядку призначення покарання на підставі угод тощо.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : від 13.04.2012 р., №4651-VI // ВВР України. - 2013. - № 9-10.

2. Узагальнення судової практики здійснення кримінального провадження на підставі угод. 22.01.2014. Вищий спеціалізований суд України розгляду цивільних і кримінальних справ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zib.com.ua/ua/print/40988uzagalnennya_sudovoi_praktiki_na_temu_sudova_prktika_zdiysne.html.

3. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 № 13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15>.

4. Андрушко П.П., Васюк М.М. Питання призначення покарання на підставі угод про примирення та визнання винуватості. Форум права. 2014. №3. С.12-15.

5. Новак Р.В. Кримінальне провадження на підставі угод в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09, Харків, 2015. 214 с.

6. Саєнко Г.Ю. Провадження на підставі угод у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09, Київ, 2017. 254 с.

7. Фойницький И. Я. Курс уголовного процесса. Т. 1 / И. Я. Фойницький. – СПб., Альфа, 1996. – 607.

8. Вирок Залізничного районного суду м. Львова від 09.08.18 р. у справі № 462/2713/18 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/75836953>

9. Вирок Придніпровського районного суду м. Черкаси від 19.03.14 р. у справі № 711/2061/14-к <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45291094>

10. Вирок Нахімовського районного суду м. Севастополя від 11.09.13 р. у справі № 765/3456/13-к <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33485818>

11. Вирок Шепетівського міськрайонного суду від 25.06.15 р. у справі № 688/2067/15-к <http://reyestr.court.gov.ua/Review/45522742>

12. Вирок Приморського районного суду м. Одеси від 06.09.17 р. у справі № 522/6406/17 <http://reyestr.court.gov.ua/Review/69004423>

Заярна А.О.,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
Навчально-наукового інституту заочного та
дистанційного навчання Національної
академії внутрішніх справ,

Науковий керівник: професор кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент *Бабаніна В.В.*

ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ РОДОВОГО ОБ'ЄКТА ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 188-1 КК УКРАЇНИ

В комплексі наукових проблем, пов'язаних із відповідальністю за вчинення злочинів, що стосуються права власності на воду, електричну та теплову енергію, визначне місце займає проблема визначення їх родового об'єкта, який відображає характер суспільної небезпечності цієї категорії злочинів. Значення родового об'єкта полягає і в тому, що його встановлення сприяє в ряді випадків більш точному з'ясуванню змісту, ознак складу конкретного злочину і, в кінцевому підсумку, правильній кваліфікації злочинного діяння. В кримінальному праві родовий об'єкт злочину традиційно розуміється як певна група тотожних або однорідних за своєю соціально-політичною та економічною сутністю суспільних відносин на які можуть посягати злочини певного роду (злочини передбачені певним розділом Особливої частини КК України), внаслідок чого вони повинні